

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta

Aika 26.03.2025 klo 15:00 -

Paikka Teams

Osallistujat

	Nimi	Tehtävä
Läsnä	Lahti Matias	puheenjohtaja
	Rantanen Riikka	varapuheenjohtaja
	Demarco Samuel	jäsen
	Ahlgren Jyrki	jäsen
	Heikkilä Johanna	jäsen
	Holmberg Nico	jäsen
	Kautto-Koukka Leena	jäsen
	Lakka Emilia	jäsen
	Parkkonen Kari	jäsen
	Piispanen Hannu	jäsen
	Riivali Jenny	jäsen
	Tammivuori Elina	jäsen
	Weijo Ilse	jäsen
Muu	Laiho Jenni	hallintopalvelupäällikkö
	Virtanen Jarna	järjestämispäällikkö, esittelijä
	Hilpinen Tiina	hallintosihteeri, pöytäkirjanpitäjä
	Aula Maria Kaisa	aluehallituksen puheenjohtaja
	Tollet Jan	hyvinvointialuejohtaja
	Savolainen Katri	aluehallituksen edustaja
	Peura Nuutti	nuorisovaltuuston edustaja
	Kallimo Kati	toimialajohtaja, sosiaali- ja terveysterveystoimintat
	Koivisto Tuija	vastuualuejohtaja, koti- ja asumispalvelut
	Kalilainen Päivi	vastuualuejohtaja, lasten, nuorten ja perheiden palvelut
	Paahto Marena	sosiaalihuollon johtaja
Miettinen Heikki	johtajaylilääkäri	
Lundgren-Laine Heljä	johtajaylihoitaja	

Käsiteltävät asiat

Asia	Otsikko	Sivu
17	Laillisuus ja päätösvaltaisuus	3
18	Pöytäkirjan tarkastus	4
19	Työjärjestyksen hyväksyminen	5
20	Ajankohtaiset asiat	6
21	Valtionavustus pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi sekä suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi 2025-2027	7
22	Hyvinvointialuealoite neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta hyvinvointialueella	10
23	Ilmoitusasiat	22

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

17

Laillisuus ja päätösvaltaisuus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025

Hyvinvointialuelain 108 § mukaan muu toimielin kuin aluevaltuusto on päätösvaltainen, kun yli puolet jäsenistä on läsnä. Läsnäoleviksi katsotaan myös ne toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Tästä kokouksesta on annettu tieto hallintosäännön 149 ja 150 §:n mukaisesti.

Kirjallinen kutsu on toimitettu sähköisesti lasten, nuorten ja perheiden lautakunnan jäsenille 21.03.2025.

Päätösehdotus

Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Päätös

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

18
Pöytäkirjan tarkastus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025

Hyvinvointialueesta annetun lain 95 §:n mukaan pöytäkirjan tarkastamisesta annetaan tarpeelliset määräykset hallintosäännössä.

Hallintosäännön 168 §:n mukaan pöytäkirja tarkastetaan toimielimen päättämällä tavalla. Pöytäkirja voidaan tarkastaa ja allekirjoittaa sähköisesti.

Pöytäkirja allekirjoitetaan ja tarkastetaan 01.04.2025 mennessä.

Päätösehdotus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta valitsee kaksi pöytäkirjantarkastajaa; Johanna Heikkilä ja Hannu Piispanen varalle Emilia Lakka ja Ilse Weijo.

Päätös

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

19
Työjärjestyksen hyväksyminen

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025

Käsiteltävät asiat ilmoitetaan ennalta jaetussa kokouskutsussa ja sen mukana seuranneessa esityslistassa.

Asiat käsitellään esityslistan mukaisessa järjestyksessä, jollei toimita toisin päätä.

Päätösehdotus

Hyväksytään työjärjestys esityksen mukaisesti.

Päätös

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

20
Ajankohtaiset asiat

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025

Lasten, nuorten ja perheiden lautakuntaa tiedotetaan ajankohtaisista asioista.

Päätösehdotus

Merkitään ajankohtaiset asiat tiedoksi.

Päätös

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

21

Valtionavustus pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi sekä suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi 2025-2027

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025
161/00.01.01.01/2025

Valmistelija

palvelujohtaja Ulla Kuittu, p. 050 353 8310
palvelujohtaja Nina Peränen, p. 050 594 6783

Selostus asiasta

Yleistä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti keskeisten ministeriöiden, keskuskaupunkien, hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa on käynnistetty valtakunnallinen ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Ohjelmalla vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kaupunkien välistä yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisessa. Hallitusohjelman tavoitteena on pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2027 mennessä.

Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävän ohjelman toteutukseen on valtion talousarviossa varattu jaettavaksi vuoden 2024 II lisätalousarviossa 1 825 000 euroa ja vuoden 2025 talousarviossa 3 650 000 euroa.

Ohjelmaan on kutsuttu mukaan yhdeksän suurinta kaupunkia ja niiden alueilla toimivat hyvinvointialueet. Keski-Suomen hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki ovat mukana ohjelmassa.

Ohjelmaan osallistuvat ovat oikeutettuja hakemaan rahoitusta pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävään kehittämishankkeeseen. Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue hakivat marraskuun 2024 lopussa rahoitusta yhteisellä hakemuksella, jossa Keski-Suomen hyvinvointialue on hanlinoija ja Jyväskylän kaupunki kumppani. Rahoitus haetaan kahdessa osassa, joista ensimmäisen summa ajanjaksolle 1.1.2025-30.6.2026 on 262 765 euroa. Loppuosa 179 578 euroa haetaan ajanjaksolle 1.7.2026-30.6.2027, mikäli eduskunta hyväksyy valtion talousarvioon suunnitellut määrärahat.

Ympäristöministeriö myönsi Keski-Suomen hyvinvointialueen ”Koti kaikille Keski-Suomessa” -hankkeelle 31.1.2025 valtionavustusta 210 212 euroa (80% haetusta summasta) käytettäväksi 1.2.2025-30.6.2026.

Suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä on laadittu hankesuunnitelman laadinnan yhteydessä.

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

15.11.2024 tehdyn laskennan mukaan Keski-Suomessa oli 56 pitkäaikaisasunnotonta ja kaikki Jyväskylässä. Alkuperäinen hankehakemus on tehty vuoden 2023 laskennan perusteella, jolloin pitkäaikaisasunnottomia oli Jyväskylässä 40. Hankehakemusta ja sen tavoitteita tullaan tarkentamaan tältä osin, niin että pitkäaikaisasunnottomien määrä olisi vuonna 2027 enintään kymmenen henkilöä.

Suunnitelman keskeinen tavoite on luoda asunnonmuuden tai sen uhan tunnistamisen ja puuttumisen malli, sekä ohjata pitkäaikaisasunnottomia heidän tarvitsemiin palveluihin. Toinen tavoite on soveltuvien asuntojen löytäminen. Tarvitaan sekä eri asteista ja eri kohderyhmille suunnattua tuettua asumista että hajasijoitettua asumista.

Suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi

Suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi on liitteenä 1.

Suunnitelmaan liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet (hyvinvointialue ja Jyväskylän kaupunki)

1. Riittävä, monipuolinen ja sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto

- kaavoitus
- asuintonttien riittävyys
- sekoittuneet asuinalueet
- edistetään asumisyksikön perustamista

2. Asunnottomuuden ehkäisy ja varhainen tuki

- neuvontapalveluiden oikea-aikaisuus
- moniammatilliset asiakastapaamiset
- asumisen neuvonnan resurssien lisääminen
- asunnottomuuden tai sen uhan tunnistaminen ja puheeksiotto (koulutus)
- vuokratien katkaisu ja häätöjen ehkäisy
- asunto ensin periaatteen vahvistaminen palveluiden kehittämisessä
- matalan kynnyksen ja liikkuvan tuen palveluiden vahvistaminen
- välitystilitoiminnan kehittäminen
- asunnottomien osallistaminen
- palvelupolun kuvaus ja koulutus

3. Asuntojen kohdentumisen edistäminen pitkäaikaisasunnottomille

- asumisyksikön paikkojen kohdentaminen pitkäaikaisasunnottomille

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

- pitkäaikaisasunnottomien sijoittaminen hajasijoitettuun vuokra-asuntokantaan

4. Tiedontuotannon vahvistaminen

- kirjaamisen yhtenäistäminen (oikea-aikainen tieto)
- sosiaalisen raportoinnin ilmoitusten seuranta

Talous

Rahoitus haetaan kahdessa osassa. Ensimmäisen vaiheen osalta koko hankkeen talouarvio ja haettu summa ajanjaksolle 1.1.2025-30.6.2026 oli 262 765 euroa. Myönnetty valtionavustus kattaa 80 % haettavasta summasta, 210 212 euroa. Omarahoitusosuus voidaan kattaa työpanoksella. Käynnistyvä hanke liitetään aikuisten kuntouttavien sosiaalipalveluiden alle.

Vaikutusten ennakoarviointi

Erillinen liite

Toimivalta

Hallintosääntö § 18

Esittelijä

Järjestämispäällikkö Virtanen Jarna

Päätösehdotus

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta merkitsee tiedoksi saadun hankerahoituksen sekä suunnitelman pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi.

Päätös

Liitteet

Liite 1 Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vaikutusten arviointi

Liite 2 Suunnitelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi 2025-2027 Jyväskylän kaupunki ja Keski-Suomen hyvinvointialue

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

22

Hyvinvointialuealoite neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta hyvinvointialueella

Aluehallitus 08.10.2024 § 258

Valmistelija hallintopalvelupäällikkö Ella Kauppinen p. 040 352 1966

Selostus asiasta Keski-Suomen hyvinvointialue on vastaanottanut 20.8.2024 liitteenä olevan aloitteen, joka koskee neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta hyvinvointialueella. Aloitteen tekijä on Keski-Suomen Autismiyhdistys ry.

Keski-Suomen hyvinvointialueen hallintosäännön 171 §:n mukaan aloitteen käsittelee se hyvinvointialueen viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivaltainen viranomainen on toimitelin, aloitteista ja aloitteiden perusteella suoritetuista toimenpiteistä on annettava toimitelille tieto.

Hallintosäännön 172 §:n mukaan aloitteen tekijälle on ilmoitettava kuukauden kuluessa aloitteen saapumisesta, missä viranomaisessa aloite käsitellään, arvioitu käsittelyaika sekä keneltä saa lisätietoja aloitteen käsittelystä.

Saapunut aloite kuuluu aluehallituksen toimivaltaan, koska se vaatii uuden toimenpideohjelman laatimista (hallintosääntö 17 §).

Esittelijä Hyvinvointialuejohtaja Tollet Jan

Päätösehdotus Aluehallitus antaa aloitteen johtajaylilääkäri Heikki Miettisen ja sosiaalihuollon johtaja Marena Paahdon valmisteltavaksi. Aloite pyritään käsittelemään vuoden 2025 loppuun mennessä.

Asian kokouskäsittely:

Hyvinvointialuejohtaja teki kokouksessa seuraavan muutetun päätösehdotuksen:

Aluehallitus antaa aloitteen johtajaylilääkäri Heikki Miettisen ja sosiaalihuollon johtaja Marena Paahdon valmisteltavaksi. Aloitteeseen annetaan vastaus vuoden 2025 maaliskuun loppuun mennessä.

Päätös Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025
2108/00.05.00/2024

Valmistelija johtajaylilääkäri Heikki Miettinen p. 050 434 4642
sosiaalihuollon johtaja Marena Paahto 040 143 4759
palveluvastaava Sanna Salo p. 040 484 6131
palvelupäällikkö Elina Hienola p. 050 331 2737
palvelujohtaja Ulla Kuittu p. 050 353 8310
vastuualuejohtaja Päivi Kalilainen p. 050 370 0245
palvelupäällikkö Mari Kolu p. 040 761 6308
palvelujohtaja Virve Hongisto p. 050 365 8561
palvelupäällikkö Laura Vanttinen p. 050 347 1022
palvelupäällikkö Tuula Antinaho p. 050 592 8077
ylilääkäri Sari Avikainen p. 050 347 0943
palvelujohtaja Janne Mäntynen p. 040 764 7384
ylilääkäri Kirsi Hölttä-Koivunen p. 050 316 9734
palvelupäällikkö Seppo Huhtiniemi p. 050 563 2418
ylihoitaja Anne Toivonen p. 044 702 2088
palvelupäällikkö Päivi Nevalainen p. 050 412 1310
palvelujohtaja Päivi Junnilainen p. 040 533 5729
alueylilääkäri Minna Leppäkynnäs p. 050 473 1081

Selostus asiasta

Yleistä

Keski-Suomen hyvinvointialue on vastaanottanut 20.8.2024 aloitteen neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta hyvinvointialueella. Aloitteen tekijä on Keski-Suomen Autismiyhdistys ry. Aluehallitus on antanut aloitteen johtajaylilääkäri Heikki Miettisen ja sosiaalihuollon johtaja Marena Paahdon valmisteltavaksi. Aluehallitus on 8.10.2024 § 238 päättänyt, että aloitteeseen annetaan vastaus vuoden 2025 maaliskuun loppuun mennessä.

Aloitteen mukaan alueelliseen neurokirjon toimenpideohjelmaan tulisi kirjata tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet neurokirjon henkilöiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseksi sekä palvelujen ja tukitoimien kehittämiseksi koko elämänkaaren ajalle. Neurokirjon piirteet tulee tunnistaa riittävän ajoissa, ja tarpeiden mukaisten palvelujen ja tukimuotojen tulee olla saatavilla kaikille neurokirjon henkilöille yhdenvertaisesti, syrjimättömästi ja saavutettavasti.

Neurokirjon lasten, nuorten ja aikuisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudessa, oikea-aikaisuudessa ja jatkuvuudessa on merkittävää vaihtelua hyvinvointialueiden sisällä ja eri alueiden välillä, eivätkä palvelut toteudu yhdenvertaisesti. Haasteina ovat mm. varhaiseen tukeen liittyvien

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

peruspalveluiden puutteellisuus, neuropsykiatrinen osaamisvaje, ruuhkautuneet peruspalvelut, oikea-aikaisen avun ja tuen viivästyminen sekä palvelupolkujen ja monialaista yhteistyötä tukevien rakenteiden puuttuminen.

Tarpeiden mukaiset ja oikea-aikaiset palvelut tukevat neurokirjon henkilöiden hyvinvointia ja osallistumista kuten koulunkäyntiä, opiskelua, työntekoa, ja vähentävät syrjäytymistä sekä raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta. Neurokirjon henkilöiden tulee päästä avun ja tuen piiriin nopeasti ja myös ilman diagnoosia. Neurokirjon lapsille, nuorille ja aikuisille tulee luoda ja ottaa käyttöön toimivat palvelu-, hoito- ja kuntoutuspolut. Palvelukokonaisuudella tulisi olla selkeä vastuutaho, joka koordinoi palvelujen kokonaisuutta ja kulkee asiakkaan rinnalla.

Sote-ammattilaisten neurokirjon osaamista on vahvistettava koulutuksella sekä konsultointi- ja ohjauspalveluilla. Perustason palveluissa, kuten neuvolassa ja oppilashuollossa, tulee olla osaamista tunnistaa varhain neurokirjioon liittyviä piirteitä ja toimintarajoitteita sekä ohjata tarvittavien palvelujen ja tuen piiriin. Myös erityistason palveluihin tarvitaan lisää neurokirjon osaamista ja riittävästi henkilöstöä.

Monialaisen ammatillisen yhteistyön rakenteiden kehittäminen ja osaamisen vahvistaminen on oleellista mm. varhaisen tunnistamisen ja palvelupolkujen toimivuuden kannalta. Perus- ja erityistason sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteistyötä ja tiedonkulkua tulee kehittää. Vahvempaa yhteistyötä tarvitaan myös hyvinvointialueiden ja kuntien välille. Myös hyvinvointialueiden keskinäinen yhteistyö ja tiedonvaihto on tärkeää palvelujen ja palvelupolkujen kehittämisessä.

Neurokirjon henkilöiden kuntoutusta tulee vahvistaa. Hyvinvointialueet ovat ensisijaisessa vastuussa kuntoutuksen järjestämisestä, ja kaikille kuntoutusta tarvitseville tulisi laatia kuntoutussuunnitelma ja toteuttaa tarvittava kuntoutus sen mukaisesti.

Yhdenvertaisuutta ja osallisuutta on parannettava. Neurokirjon henkilöt ja heidän läheisensä tulee ottaa mukaan toimenpideohjelman suunnitteluun ja toimeenpanoon. Järjestöjen yhteistyöverkostoissa tai vammaisneuvostoissa ei aina ole neurokirjon henkilöiden tai heidän läheistensä edustajia.

Vastaus aloitteeseen

Vastaus aloitteeseen on valmisteltu hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä ja tuottamisesta vastaavan johdon monialaisessa yhteistyössä. Vastaus on jaoteltu palveluittain aikuisille ja lapsille tarjottavien palvelu- ja tukimuotojen mukaisesti.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Nykytilanne palveluittain

Neurokirjon haasteet ovat yksi suurimmista syistä tuen tarpeelle keskisuomalaisilla lapsilla ja nuorilla. Keski-Suomen hyvinvointialueella on laskennallisesti 0–18-vuotiaita lapsia ja nuoria noin 53 200, joista arvion mukaan on ADHD noin 2100–3700:lla, autismin kirjo 530–1600:lla ja Tourette noin 410 lapsella ja nuorella.

Lapsia, nuoria ja aikuisia, joiden elämään neurokirjon vaikeudet heijastuvat, on enemmän kuin diagnosoitujen neurokirjon häiriöiden määrä antaa olettaa. Kaikki neurokirjon vaikeudet eivät johda diagnoosiin.

Autismikirjon häiriöiden esiintyvyys aikuisväestössä on noin yhden prosentin luokkaa, mikä Keski-Suomen 18 vuotta täyttäneissä tarkoittaa noin 2 200 henkilöä. ADHD:n esiintyvyys aikuisilla vaihtelee välillä 2,5–3,4 %, mikä Keski-Suomen 18 vuotta täyttäneissä tarkoittaa noin 5 500–7 500 henkilöä. Esiintyvyys on suurempi miehillä (4,1 %), kuin naisilla (2,7 %). Touretten oireyhtymän esiintyvyys on noin 0,77 %, mikä Keski-Suomen 18 vuotta täyttäneissä tarkoittaa noin 1 700 henkilöä.

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Tällä hetkellä tutkimuksia jonottaa Jyväskylän alueella 74 asiakasta ja muualla maakunnassa 101 asiakasta. Jonottajien ikä vaihtelee 22–53 ikävuoden välillä. Jonotilanne elää tutkimusten kiireellisyyden perusteella; pisimmillään odotusaika voi olla jopa yli vuosi.

Alkukartoitus tehdään pääsääntöisesti matalan kynnyksen palveluissa Ensilinjassa, josta asiakas ohjataan eteenpäin hoidon toiselle portaalle. Toisella portaalla tehdään arvio tarkemmista tutkimuksista, jolloin tapahtuu myös asiakkaan tutkimusjonoon asettaminen. Paras tilanne on tällä hetkellä pohjoisen Keski-Suomen alueella, jossa ei ole jonottajia.

Lasten ja nuorten palvelut

Neuropsykiatrinen tutkiminen etenee lasten ja nuorten neuropsykiatristen vaikeuksien hoito- ja palveluketjun mukaisesti. Tutkimukset tehdään hoito- ja palveluketjun määrittelyn mukaisesti, esimerkiksi ennen ADHD:n diagnostisen arviointiprosessin käynnistämistä, tulee arjen tukitoimet olla tehostettuina ja tehostettujen tukitoimien vaikutuksia on seurattu.

Neuropsykiatrisen ja oppimisen tuen yksikössä odotusaika psykologin tutkimuksiin on korkeintaan kolme kuukautta ja tutkimukset toteutuvat hoitotakuun mukaisesti, joten jonottajia ei ole. Lasten ja nuorten

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

mielenterveys ja päihdepalveluissa Jyväskylässä ei ole jonoa neuropsykiatriin tutkimuksiin. Tutkimuksiin pääsyssä on alueellisia eroja ja psykologiresurssia hankitaan osittain ostopalveluna esimerkiksi Saarijärvellä.

Oppilashuollon psykologeilla tutkimusjonotilanne vaihtelee alueittain resurssitilanteen mukaan:

Psykologin tutkimuksiin on Jyväskylässä jonossa tällä hetkellä 104 opiskelijaa ja koko Keski-Suomessa yhteensä 224. Näistä suurin osa saadaan tehtyä kevään 2025 aikana, joko ostopalveluna tai oman toiminnan kautta. Eniten opiskelijoita on jonossa Jyväskylässä, Jämsässä, Äänekoskella, Saarijärvellä, Joutsa/Toivakka/Luhanka alueella ja Keuruulla.

Neurokirjon henkilöillä on käytettävissä aikuisten sosiaalipalvelut yhtäläisin perustein kuin kaikilla ko. palveluihin oikeutetuilla Keski-Suomessa. Erikseen neurokirjon henkilöille kohdennettua palvelua ei palveluvalikoimassa ole, mutta henkilöstöstä löytyy asiantuntemusta monialaiseen yhteistyöhön. Tarvittaessa terveyssoseaalityö tai aikuisten sosiaalipalveluiden henkilöstö antaa myös neurokirjon asiakkaille neuvontaa ja ohjausta.

Haasteena koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on 25 % lääkärivaje sekä lääkäreiden suuri vaihtuvuus. Tämän vuoksi lääkärien osaaminen vaihtelee runsaasti neurokirjon häiriöiden diagnosoinnissa ja hoitamisessa.

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Lasten- ja nuorisopsykiatrian osalta neuropsykiatrian palvelut pystytään turvaamaan hoitotakuun puitteissa.

Aikuisten psykiatriseen neuropsykiatrisen tutkimuksen tiimiin ohjataan potilaat, jotka tarvitsevat vaativaa neuropsykiatrista diagnostiikkaa, hoidon tai kuntoutuksen suunnittelua sekä konsultaatiota komplisoituneissa tilanteissa. Näiden potilaiden osalta tehdään palvelutarpeen arvioita, suosituksia ja tarvittaessa lausuntoja. Työryhmällä ei ole hoitovastuuta. Neuropsykiatriseen tutkimukseen jonottaa tällä hetkellä 15 potilasta ja alkuarvio pystytään tekemään hoitotakuun puitteissa.

Arvio palvelutarpeesta palveluittain

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Tutkimuksiin halukkaita on enemmän kuin tutkimuksia pystytään tämänhetkisin resursseilla tekemään. Tutkimuksia tekevät sekä

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

sairaanhoitajat että psykologit.

Tutkimuksiin pääseminen ja tutkimusten tekeminen ei ole yhdenmukaista maakunnan alueella ja henkilökunnan osaamisessa on vaihtelua. Haasteellista tällä hetkellä on arvioida, että kenelle tutkimuksia tehdään ja kenelle tutkimukset tuottavat lisäarvoa.

On tärkeää selvittää, että mitä palvelua ja hoitoa hyvinvointialueella on tarjolla diagnoosin asettamisen jälkeen, sillä tällä hetkellä keskitytään enemmän tutkimuksiin pääsyyn ja diagnoosin asettamiseen. Tämä edellyttää moniammatillista yhteistyötä.

Lasten ja nuorten palvelut

Lasten ja nuorten neuropsykiatriset tutkimukset tehdään hoito- ja palveluketjun määrittelyn mukaisesti, esimerkiksi ennen ADHD:n diagnostisen arviointiprosessin käynnistämistä, tulee arjen tukitoimet olla tehostettuina ja tehostettujen tukitoimien vaikutuksia on seurattu. Hoito- ja palveluketju on selkiyttänyt palvelutarpeen määrittelyä, koska hoito- ja palveluketjussa on prosessi kuvattu selkeästi.

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Lähetemäärät ovat olleet viime vuosina kasvussa, mutta viime aikoina on ollut näkyvässä lähetemäärien nousun taittuminen. Autismikirjon epäilyyn liittyvät tutkimukset ovat lisääntyneet, joten diagnosoinnista on tullut haastavampaa ja tutkimukset ovat laajempia.

Konkreettiset toimenpiteet neurokirjon piirteiden tunnistamiseksi riittävän ajoissa

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Keski-Suomen hyvinvointialueella on laadittu hoito- ja palveluketju kehityksellisille neuropsykiatrisille häiriöille. Hoito- ja palvelupolun avulla ohjataan sekä asiakkaita että ammattilaisia tunnistamaan häiriöiden oireita, annetaan tietoa tutkimustarpeen arvioinnista, tutkimuksista, hoidosta ja kuntoutuksesta. Asiakkaille polulta löytyy myös omahoito-ohjeita.

Ammattilaisille on järjestetty koulutusta nepsy-häiriöihin ja tutkimusmenetelmiin liittyen ja lisäksi neuropsykiatrisen valmentajan koulutusta.

Alkukartoituksia tehdään matalan kynnyksen Ensilinjan palvelussa, josta asiakkaita ohjataan toisen portaan palveluihin tarkempiin tutkimuksiin.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Lasten ja nuorten palvelut

Nepsy-lasten vanhemmille järjestetään säännöllisesti nepsypysäkkitoimintaa koko maakunnan alueella sekä etänä toteuttavia ADHD- ja autismi-infoja, joissa lasten ja nuorten vanhemmat sekä kaikki asiasta kiinnostuneet saavat tietoa ADHD- tai autismikirjon diagnooseista, tukitoimista ja nepsy-haasteista arjessa sekä vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin.

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista on vahvistettu mm. neuropsykiatrisen valmentaja oppisopimuskoulutuksin, sekä neurokirjon diagnostisia haastattelu- ja arviointimenetelmien koulutuksin (ADHD-RS-oirekysely, DIVA, ADI-R-haastattelumenetelmä autismin diagnostiseen haastatteluun). Vuosittain järjestetään sivistyspalveluissa toimivien nepsy-tsemppareiden päivät, johon hyvinvointialue tuottaa asiantuntijakoulutusta.

Konkreettiset toimenpiteet neurokirjon palveluiden saatavuuden, saavutettavuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Neurokirjon palveluiden saatavuuden, saavutettavuuden ja jatkuvuuden turvaamiseksi on laadittu hoito- ja palveluketju vuonna 2023.

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalveluissa aloitetaan selvitystyö neurokirjon palveluista (tiimien jonotilanne, tutkimusmenetelmät ja -käytänteet, diagnosointi ja hoito). Selvitystyön perusteella tehdään tarkempi suunnitelma neurokirjon palveluiden kehittämiseksi ja yhtenäistämiseksi tarvittavien palveluiden tuottamiseksi sekä henkilöstön osaamisen ylläpitämiseksi ja varmistamiseksi. Selvitystyö toimii myös pohjatietona erikoissairaanhoidon kanssa kehitettävän nepsytyöryhmän perustamiseksi.

Haasteena ovat rekrytointiongelmat liittyen erityisesti psykologien rekrytointiin Jyväskylän ulkopuolelle.

Lasten ja nuorten palvelut

Lasten ja nuorten neuropsykiatristen vaikeuksien hoito- ja palveluketju on laadittu, ja se on yhtenäistänyt toimintatapoja hyvinvointialueella.

Opiskeluhuollon psykologyöhön on perustettu opiskeluhuollon tutkimustiimi vahvistamaan tutkimuksiin pääsyä niillä alueilla, joissa resurssivajeita.

Aluehallitus	§ 258	08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta		26.03.2025

Neuropsykiatrisen ja oppimisen tuen yksikköä on vahvistettu ja yksikön toinen toimipiste on avattu Äänekoskelle viime vuonna.

Neuropsykiatrisen valmennus lapsille ja nuorille

Neuropsykiatrisen valmennus on kohdennettu alle 19-vuotiaille lapsille ja nuorille, joilla on neuropsykiatrisen tuen tarvetta. Lapsella ja nuorella voi ilmetä tällöin vaikeuksia tarkkaavuuden säätelyssä ja ylläpidossa, oman toiminnan ohjaamisessa tai käyttäytymisen säätelyssä. Neuropsykiatrisen valmennus on tavoitteellista työskentelyä, jossa pyritään hyödyntämään lapsen ja nuoren vahvuuksia ja tukemaan arjen hallinnan taitoja. Työskentely sisältää tiedon jakamista, ohjausta ja konkreettista taitojen harjoittelua. Keski-Suomen hyvinvointialue on vahvistanut neuropsykiatrisen valmennuksen omaa tuotantoa palkkaamalla kaksi omaa neuropsykiatrista valmentajaa tammikuussa 2025. Neuropsykiatrista valmennusta toteutetaan myös palvelusetelillä.

Nuorten ADHD-ryhmävalmennus

Nuorten adhd-ryhmä on tarkoitettu 16–18-vuotiaille toisen asteen opiskelijoille, joilla on todettu neuropsykiatrisia haasteita. Ryhmässä nuori saa tietoa adhd:stä, ja sen vaikutuksista arkeen. Ryhmässä saa keinoja, joiden avulla voi hallita paremmin arkea sekä saa työkaluja itsenäistymiseen.

Ryhmä 5–12-vuotiaiden ADHD-diagnoosin saaneiden lasten vanhemmille

Strategia-vanhempainohjauskurssi on tarkoitettu vanhemmille, joiden 5–12-vuotiaalla lapsella on diagnosoitu ADHD. Kurssilla saa tietoa ADHD:stä, sen syistä ja seurauksista. Kurssilla saa tietoa myös siitä, kuinka ADHD vaikuttaa lapsen toimintakykyyn ja koko perheeseen.

Ryhmä vanhemmille, joiden 5–18-vuotiaalla lapsella tai nuorella on todettu lievä autismitikijon häiriö

Vanhempainohjausryhmä on tarkoitettu vanhemmille, joiden 5–18-vuotiaalla lapsella tai nuorella on todettu lievä autismitikijon häiriö, esimerkiksi Aspergerin oireyhtymä. Ryhmässä keskustellaan muun muassa autismitikijon häiriön diagnoosista ja sen vaikutuksesta elämään ja arkeen kotona, päiväkodissa ja koulussa. Lisäksi käsitellään perheenjäsenten tunteita ja sopeutumista sekä hoitoa ja kuntoutusta.

Neuropsykologista kuntoutusta järjestetään yksilö-, pari ja ryhmämuotoisena.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Tämän vuoden tavoitteena on yhteistyön tiivistäminen MTP-palvelujen kanssa. Tavoitteena yhtenäisemmän neuropsykiatrisen hoitoprosessin saavuttaminen tiiviimmin yhdessä tekemällä. Asiantuntija-avuksi on kutsuttu mukaan Terapiat etulinjaan projektipäällikkö Saara Föhr Bovell.

Haasteena on yhdessä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa luoda rakenne, jossa pystytään vastaamaan tutkimuksiin hakeutuvien arviointiin varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi ensin pystyttäisiin vaikuttamaan muihin elämän hallintaa vaikeuttaviin asioihin mm. ryhmämuotoisesti.

Konkreettiset toimenpiteet neurokirjon henkilöiden yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseksi

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Kokemusasiantuntijoiden hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä on tärkeää. Kokemusasiantuntija on ollut jo mukana mm. autismipotilaan hoidon sisällön kehittämisessä.

Tuki ja kuntoutus neurokirjon lasten ja nuorten arjessa Keski-Suomen hyvinvointialueella (Kirjo-hanke)

Keski-Suomen hyvinvointialue on saanut myönteisen päätöksen (6.3.2025) Kelan projektirahoituksesta vuosille 2025–2027 neurokirjon lasten ja nuorten palveluiden kehittämiseen. Hankkeen valmistelun tueksi toteutettiin kysely perheiden näkemyksistä neurokirjon lasten ja nuorten tuesta ja palveluista joului-tammikuussa 2024–2025. Kyselyyn saatiin 195 vastausta 0–29-vuotiaiden lasten ja nuorten vanhemmilta. Hankevalmisteluun osallistui myös kokemusasiantuntija. Kyselyn tuloksia ja kokemusasiantuntija näkemyksiä hyödynnettiin hankkeen tavoitteiden asettelussa. Hankkeen aikana tullaan toteuttamaan samankaltainen kysely uudestaan.

Hankkeessa kehitetään neurokirjon lasten ja nuorten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen monialaista kehittämistä yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen kanssa. Kirjo-projektin tavoitteena on parantaa tuen, hoidon ja kuntoutuksen piiriin pääsyä hyvinvointialueilla sekä selkiyttää Kelan kuntoutuksiin ohjautumisen polkua ja Kelan kuntoutusten kohderyhmää. Kirjo-hankkeen työpakettien tarkempaa kuvausta työpaketteineen otsikon konkreettiset kehittämistoimenpiteet neurokirjon henkilöiden palvelukokonaisuuksien kehittämiseksi kohdassa.

Lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmien kehittäminen

Aluehallitus
Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

§ 258

08.10.2024
26.03.2025

Keski-Suomen hyvinvointialueelle perustettu lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmien ohjausryhmä. Ohjausryhmän tavoitteena on selkiyttää kuntoutustyöryhmien kokonaisuutta terveydenhuollossa, oppilashuollossa sekä lasten ja nuorten palveluissa. Tehtävänä on varmistaa lasten ja nuorten kuntoutustyöryhmien saavutettavuus, toiminnan alueellinen kattavuus ja asiakkaiden yhdenvertaisuus.

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Palveluiden suunnittelussa hyödynnetään kokemusasiantuntijoita.

Konkreettiset toimenpiteet ammattilaisten asiantuntijuuden ja moniammatillisuuden turvaamiseksi

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Huhtikuussa 2025 käynnistyvän selvitystyön ohessa arvioidaan henkilöstön tarvittavaa ja riittävää osaamista edelleen. Sen pohjalta tarkennetaan koulutussuunnitelmaa osaamisen vahvistamiseksi.

Lasten ja nuorten neuropsykiatristen vaikeuksien hoito- ja palveluketju linjaa ammattilaisten työskentelyä. Palveluketjusta löytyy ammattilaisen ohjaus monialaiseen työskentelyyn.

Lasten ja nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista on vahvistettu mm. neuropsykiatrisen valmentaja oppisopimuskoulutuksin sekä neurokirjon diagnostisia haastattelu- ja arviointimenetelmien koulutuksin (ADHD-RS-oirekysely, DIVA, ADI-R-haastattelumenetelmä autismin diagnostiseen haastatteluun) sekä neuropsykologisen ryhmäkuntoutuksen menetelmien koulutuksin (TOTAKU, SOTAKU).

Lasten ja nuorten palveluissa on ammattilaisten tukena neuropsykologi. Ammattilaisten työn tueksi on tehty konsultaatorakenteet ja niihin ohjeistukset perustason toimijoille.

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Henkilökunnan osaamista pyritään ylläpitämään ja vahvistamaan tarvittavalla koulutuksella.

Konkreettiset kehittämistoimenpiteet neurokirjon henkilöiden palvelukokonaisuuksien kehittämiseksi

Jatkossa kehittämistoimenpiteenä selvitetään mahdollisen aikuisille tarkoitetun neopsytiimin perustamista.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Avoterveydenhuollon mielenterveys- ja päihdepalvelut, yli 23-vuotiaat

Selkeytetään palvelu- ja hoitoketjua edelleen. Selkeytetään tutkimuksiin pääsyä (kenelle, mitä, missä) ja erityisesti tarvittavaa palvelua/hoitoa diagnoosin asettamisen jälkeen (kenelle, mitä, missä). Yhdistetään ja kootaan resursseja esim. edellä mainitun nepsytiimin perustamiseksi.

Kirjo-hankkeen myötä kehitetään lasten, nuorten ja perheiden neuropsykiatrista apua seuraavien työpakettien avulla:

Työpaketti 1, Tunnistamisesta tukemiseen SISOTE-yhteistyössä yhteisövaikuttavuuden keinoin

Työpakettin keskeisenä tavoitteena on, ettei asiakkaita ja perheitä siirretä palvelusta toiseen, vaan ammattilaisten työtapoja sovitetaan paremmin yhteen. Työpaketissa vahvistetaan kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa tehtävää yhteistyötä yhteisövaikuttavuuden keinoin, jotta neurokirjon lapsille, nuorille ja heidän perheilleen voidaan tarjota mahdollisimman varhaista, kokonaisvaltaista ja riittävän pitkäkestoistatukea.

Ammattilaisten tueksi luodaan konkreettisia, selkeitä ja hallintorajat ylittäviä toimintamalleja erityisesti merkittäviin siirtymä- ja nivelvaiheisiin. Lisäksi panostetaan neurokehityksellisten haasteiden psykoedukaatioon yhteistyössä järjestöjen, yhdistysten ja koulutettujen kokemusasiantuntijoiden kanssa.

Projektissa jalkautetaan hyvinvointialueen Lasten ja nuorten neuropsykiatristen vaikeuksien hoito- ja palveluketju kuntien sivistyspalveluiden ammattilaisten käyttöön, mikä lisää heidän tietämystään hyvinvointialueen tarjoamasta tuesta, hoidosta ja kuntoutuksesta sekä niihin liittyvistä prosesseista, ja lisää yhteistyötä toimijoiden välillä.

Työpaketti 2. Kuntoutussuunnitelmaprosessien ja monitoimijaisten kuntoutustyöryhmien toiminnan selkiyttäminen ja yhtenäistäminen

Tässä työpaketissa yhtenäistetään ja selkiytetään kuntoutussuunnitelmaprosessien ja monitoimijaisten kuntoutustyöryhmien toimintaa. Tuotoksena syntyy kuvaus toimintamallista ja kuntoutustyöryhmän prosessista. Lisäksi selkeytetään kuntoutustyöryhmiin ohjautumista. Toimintamalli ja prosessikuvaus integroidaan osaksi hyvinvointialueen Lasten ja nuorten neuropsykiatristen vaikeuksien hoito- ja palveluketjua sekä selvitetään digitaalisten palveluiden ja digihoitopolun käyttöönottoa. Kuntoutustyöryhmien toiminnassa vahvistetaan yhteistyötä kasvatuksen ja opetuksen kanssa.

Aluehallitus § 258 08.10.2024
Lasten, nuorten ja perheiden 26.03.2025
lautakunta

Erikoissairaanhoidon psykiatria

Lasten- ja nuorisopsykiatrian konsultaatiota perustasolle annetaan suunnitelman mukaisesti. Lisäksi psykiatrian yksikkö kouluttaa perustason työntekijöitä vuosittain. Aikuisten neuropsykiatrista hoitoketjua tiivistetään edellä kuvatulla tavalla.

Esittelijä Järjestämispäällikkö Virtanen Jarna

Päätösehdotus Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta merkitsee asian tiedoksi ja esittää asiaa edelleen aluehallitukselle käsittelyyn.

Päätös

Liitteet

Liite Aloite neurokirjon toimenpideohjelman laatimisesta
3 hyvinvointialueella, Keski-Suomen Autismiyhdistys ry, 20.8.2024

Lasten, nuorten ja perheiden
lautakunta

26.03.2025

23 Ilmoitusasiat

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunta 26.03.2025

Lasten, nuorten ja perheiden lautakunnalle tiedotetaan seuraavista asioista.

- EFPP Suomi Kannanotto TE-malliin 26.11.2024
- KELAn tiedote 26.2.2025 Lääkekorvaukset kasvoivat 124 miljoonaa euroa vuonna 2024 - kasvu kiihtyi taas maltillisempien vuosien jälkeen
- Yhteistoimintasopimuksen hyväksyminen Sisä-Suomen poliisilaitoksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välillä / Ankkuritoiminta

Esittelijä Järjestämispäällikkö Virtanen Jarna

Päätösehdotus Merkitään ilmoitusasiat tiedoksi.

Päätös

Liitteet

Liite 4 EFPP Suomi Kannanotto TE-malliin 26.11.2024

4

Liite 5 KELAn tiedote 26.2.2025 Lääkekorvaukset kasvoivat 124 miljoonaa euroa vuonna 2024 - kasvu kiihtyi taas maltillisempien vuosien jälkeen

Liite 6 Yhteistoimintasopimuksen hyväksyminen Sisä-Suomen poliisilaitoksen ja Keski-Suomen hyvinvointialueen välillä